

Ersättningsnämnden för olycksfallsärenden är ett lagstadgat organ med uppgift att främja en enhetlig skadereglering enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar genom att utfärda allmänna anvisningar och utlåtanden. Verksamheten vid ersättningsnämnden för olycksfallsärenden regleras i 123 §, 261 § och 29 kap. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), statsrådets förordning om ersättningsnämnden för olycksfallsärenden (1468/2015) samt social- och hälsovårdsministeriets förordning om begäran om yttrande från ersättningsnämnden för olycksfallsärenden (1568/2015).

Ersättning för hörselhjälpmedel

1. Inledning

Ersättningsnämnden för olycksfallsärenden har utfärdat anvisningar genom cirkulär nr 5/2001, 13/2003 och 2/2010 gällande ersättning av bullerskada som yrkessjukdom. Ersättningsnämnden har även utfärdat anvisningar genom cirkulär nr 13/1999 gällande fastställelse av invaliditetsgraden till följd av bullerskador uppkomna före den 1.1.1982. Dessutom har ersättningsnämnden utfärdat cirkulär nr 8/2007 gällande hjälpmedel och cirkulär nr 6/2009 gällande hjälpmedelsprocess. Dessa cirkulär förtydligades genom cirkulär 6/2012, Bullerskada och ersättning för hörselhjälpmedel.

Rättspraxis har nyligen tagit ställning till ersättning av två hörselapparater och därför har det ansetts nödvändigt att uppdatera ersättningsnämndens cirkulär 6/2012. Genom denna anvisning upphävs ersättningsnämndens cirkulär nr 6/2012. Denna anvisning ska tillämpas i hjälpmedelbedömningen av alla bullerskador efter att anvisningen utfärdats, oberoende av yrkessjukdomens yppandedatum.

Yrkessjukdom är den vanligaste orsaken till ersättning av hörselapparat eller annat hörselhjälpmedel. Denna anvisning gäller således främst bedömning av behovet för hörselapparat eller andra hjälpmedel i fall som är ersättningsgilla som bullerskada.

2. Ersättning för hörselapparater och vissa andra hjälpmedel

2.1. Hörselapparater

2.1.1. Allmänt om hörselapparater och rehabilitering med hörselapparat

Om rehabilitering med hörselapparat

Ansvaret för att ordna rehabilitering med hörselapparat ligger hos den offentliga sektorn.

Kartläggningen av behovet av hörselapparat börjar med hjälpmedelsplanering inom den offentliga sektorn.

Principer för rehabilitering med hörselapparat inom den offentliga sektorn presenteras i social- och hälsovårdsministeriets guide 2019:2 Enhetliga principer för icke-brådskande

vård (nedan SHM:s guide). Guidens övergripande mål är att säkerställa tillgång till icke-brådskande vård på samma grunder oberoende av bostadsort. Jämlikhet ska även uppnås oberoende av vilken aktör som bekostar vården.

I den offentliga sektorn genomförs rehabilitering med hörselapparat inom den specialiserade sjukvården. Beviljande av en hörselapparat förutsätter, enligt SHM:s guide, bedömning av läkare som är insatt i rehabilitering med hörselapparater (audiolog, specialist i öron-, näs- och halssjukdomar). Målsättningen med rehabiliteringen är att uppnå binaural hörsel det vill säga hörsel med bägge öronen, vilket kräver hörselapparater på bägge öronen. Detta innebär således att man i princip alltid beviljar ersättning för två hörselapparater.

Behovet av hörselapparat som hörselrehabilitering bestäms utifrån medelvärde för fyra frekvenser (0,5, 1, 2 och 4 kHz) för det bättre örat enligt SHM:s guide. Riktgivande gränsvärden för rehabilitering med hörselapparat är: 1) för patienter som behöver hörselapparat för sitt arbete, studier eller liknande verksamhet ≥ 30 db, 2) för patienter som behöver hörselapparat för andra ändamål ≥ 30 –40 db, 3) för barn som behöver hörselapparat för sin språkliga utveckling och inlärning ≥ 20 db.

Rehabilitering med hörselapparat bedöms således enligt social- och hälsovårdsministeriets kriterier medan invaliditet orsakad av en bullerskada bedöms enligt de lagar som var i kraft på anmälningdagen.

Om hörselundersökningar

I undersökningar som utförs av audiologen/öronläkaren och hörselundersökaren klarläggs hörselnedsättningens typ och svårighetsgrad. Hörselundersökningen fokuserar på det frekvensområde som är viktigt för att uppfatta tal. Hörselundersökaren undersöker hörseln i en tyst miljö, i en ljudisolerande hytt, med hjälp av en kalibrerad audiometer och dator. Bägge öronen undersöks separat och resultat presenteras i form av ett audiogram, det vill säga en hörselkurva.

Innan en hörselapparat anskaffas bör följande undersökningar göras: tonaudiogram, talaudiogram samt mätning av obehagströskeln. Utifrån resultaten av den utförda hörselundersökningen överväger man behovet av en hörselapparat och eventuella andra hörselhjälpmedel.

Hörselapparater och deras egenskaper

Det finns två olika typer av hörselapparater: apparater som placeras antingen bakom örat eller i hörselgången. En hörselapparat som placeras bakom örat kräver alltid ett separat öronstycke. Vanligtvis rekommenderas en hörselapparat som placeras bakom örat eftersom den behöver mindre skötsel.

Hörselapparater kan indelas i tre grupper utifrån deras egenskaper: hörselapparater av basnivå, avancerade hörselapparater och särskilt avancerade hörselapparater. Apparatens prestanda bedöms på basen av antalet kanaler i hörselapparaten. Det kan finnas 10–20

kanaler i apparaten. Ett ökat antal kanaler möjliggör flera olika egenskaper, bland annat musiklyssnande, dämpning av bakgrundsljud, undvikande av vinande ljud, reglering av ljudstyrkan samt anpassning till olika lyssningsförhållanden.

Aspekter som påverkar valet av hörselapparat

Valet av hörselapparat påverkas vanligtvis av hörselnedsättningens svårighetsgrad, arbetet, fritiden, andra sociala förhållanden och personens förmåga att hantera apparaten.

Om personen fortfarande är i arbetslivet utreds om arbetet/yrket ställer särskilda krav på hörselapparaten. Sådana yrkesmässiga krav kan vara bland annat säkerhetsfaktorer, särskilda behov av bullerdämpning eller att apparaten ska kunna känna igen olika lyssningsförhållanden, låg/hög röst, tal eller musik. Valet av hörselapparat bör även beakta personens förmåga att hantera den eftersom vissa modeller innehåller smådelar.

2.1.2. Förutsättningar för att bevilja ersättning för hörselapparater

Hörselapparater ersätts med stöd av lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991) antingen som rehabilitering som avser arbets- och förvärvsförmågan enligt 6 § 1 moment 7 punkt, eller som rehabilitering som avser arbets eller funktionsförmågan enligt 7 § 2 moment 3 punkt. Hörselapparater ersätts som sjukvård med stöd av 37 § lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

Ersättning för hörselapparater från den lagstadgade olycksfallsförsäkringen förutsätter bedömning av läkare som är insatt i rehabilitering med hörselapparater (audiolog, hörselundersökare, specialist i öron-, näs- och halssjukdomar).

Hörselnedsättning orsakad av en bullerskada ska uppfylla social- och hälsovårdsministeriets kriterier för rehabilitering med hörselapparat när bullerexponering i arbetet upphör.

Om hörseln försvagas till ovan nämnda nivå först efter att bullerexponering har upphört är det främst fråga om annan hörselnedsättning orsakad av arbetsrelaterat buller, och rehabilitering med hörselapparat ersätts således inte.

Hörselapparater av grundnivå bör anses vara tillräckliga om det inte finns särskilda skäl. På samma sätt är ersättning för en hörselapparat som placeras bakom örat i princip mer att rekommendera.

2.2. Ersättning för andra hörselhjälpmedel

Hjälpmedel som den skadade kan behöva i sitt hem på grund av hörselnedsättningen för att sköta dagliga aktiviteter så självständigt som möjligt kan ersättas från fall till fall. Sådana hjälpmedel för hörselskadade, utöver en hörapparat, kan vara olika kommunikations- eller detektionsmedel, exempelvis hjälpmedel till telefon, TV och radio samt hjälpmedel för att detektera larm- och varningsljud.

Hörselundersökare och leverantörer av hjälpmedel för hörselrehabilitering inom den privata sektorn rekommenderar nästan utan undantag även andra hjälpmedel för hörselrehabilitering utöver hörapparater. Personer för vilka hjälpmedel rekommenderas är ofta pensionärer.

Försäkringsanstalten ska ersätta andra hjälpmedel än hörapparater endast efter noggrant övervägande. Till en rekommendation ska det alltid bifogas ett audiologutlåtande. Endast en rekommendation från en hörselundersökare räcker inte. För att avhöra om hjälpmedel bör ersättas ska man utöver läkarutlåtandet beakta huruvida den skadade arbetar eller är pensionerad samt, om han arbetar, bullerskadans svårighetsgrad.

Hjälpmedel som rekommenderas först när personen har gått i pension ersätts inte om hörseln har försämrats efter pensioneringen. Om hörselnedsättningen är på samma nivå som vid den undersökning som gjordes då personen senast var i arbetslivet och det är fråga om en svår hörselnedsättning, kan man ersätta hjälpmedel som anses som nödvändiga med stöd av ett audiologutlåtande. I detta fall är en rekommendation om ett larmsystem inte tillräcklig, utan för var och en av dess komponenter måste behovet bedömas separat och rekommendationen ska motiveras.